

ÇOCUK İHMALİ VE İSTİSMARINA TÜRKİYE'DE YAPILAN LİSANSÜSTÜ TEZLER AÇISINDAN BİR BAKIŞ

AN OVERVIEW AT CHILD NEGLECT AND ABUSE FROM THE PERSPECTIVE OF GRADUATE THESIS IN
TURKEY

Sibel KÜÇÜKOĞLU*, Hatice KARAKOÇ BAŞAR**

*Doç. Dr. Selçuk Üniversitesi,
Hemşirelik Fakültesi, Çocuk Sağlığı ve
Hastalıkları Hemşireliği AD, Konya/
Türkiye
ORCID ID: 0000-0003-3269-445X

**Uzman Hemşire, Namık Kemal
Üniversitesi, Sağlık Uygulama Ve
Araştırma Merkezi, Yenidoğan Yoğun
Bakım Kliniği, Tekirdağ/ Türkiye
ORCID: 0000-0003-2024-825X

Yazışma Adresi:

Sibel KÜÇÜKOĞLU
E posta: s_nadaroglu@hotmail.com

Gönderim Tarihi: 06 Nisan 2020
Kabul Tarihi: 22 Mayıs 2020

ÖZ

Amaç: Bu çalışmanın amacı, Türkiye'de yapılmış çocuk ihmali ve istismarı konusunu ele alan son beş yıla ait tezleri bazı parametreler açısından incelemektir.

Yöntem: Araştırma genel tarama modellerinden tekil tarama yöntemi kullanılarak yapılmış ve doküman incelemesi tekniği kullanılmıştır. Türkiye'de 2015-2019 yılları arasında çocuk ihmali ve istismarı konusunda yapılan tezler incelenmiştir. Veri tarama motoruna "çocuk istismarı, çocuk ihmali, fiziksel istismar, fiziksel ihmal, cinsel istismar, cinsel ihmal, duygusal istismar, duygusal ihmal, child abuse, child neglect, physical abuse, physical neglect, sexual abuse, sexual neglect, emotional abuse, emotional neglect, Turkey" anahtar kelimeleri yazılarak tarama yapılmıştır. Çalışma kriterlerine uyan 63 tez araştırma kapsamına alınmıştır. Elde edilen veriler sayı ve yüzde değerler olarak sunulmuştur.

Bulgular: Çalışmada, ihmal ve istismara yönelik en fazla çalışmanın 2018 yılında yapıldığı (n=23, %36.5); tezlerin büyük çoğunluğunu yüksek lisans tezlerinin (%68.3) oluşturduğu; %82.5'ini tanımlayıcı çalışmalar oluştururken çok az sayıda çalışmanın yarı deneysel (n=3, %4.8) ve deneysel (n=2, %3.2) tasarımı yapıldığı belirlenmiştir. Tezlerde veri toplama aracı olarak araştırmacıların hazırladığı soru formlarının (%81.0) ve ölçeklerin (%65.1) daha çok kullanıldığı; daha fazla "Sağlık Bilimleri Temel Alanı"nda yürütüldüğü (%42.9); sağlık alanında yapılan tezlerin daha çok tıp ağırlıklı yapıldığı; örneklem grubu incelendiğinde ise ergenlerin öne çıktığı (%34.9), tezlerin büyük çoğunluğunun (n= 38, %60.3) genel ihmal ve istismar türlerini birlikte inceledikleri görülmüştür.

Sonuç: Çalışmada, son beş yılda Türkiye'de yürütülen yüksek lisans ve doktora tezlerinde çocuk hemşireliği için öncelikli bir konu olan çocuk ihmal ve istismarı konusunun yeterince incelenmediği, yapılan çalışmalarda tanımlayıcı çalışmaların daha fazla yapıldığı, deneysel tasarımdaki çalışmaların ise çok az sayıda yürütüldüğü belirlenmiştir. Çocuk ihmali ve istismarını önlemeye yönelik kanıt düzeyi yüksek tezlerin yapılmasının gerektiği ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Çocuk, İhmal, İstismar, Hemşirelik.

ABSTRACT

Aim: The aim of this study is to examine the thesis from the last five years, which addresses child neglect and abuse in Turkey, in terms of some parameters.

Methods: The research was conducted using a singular scanning method from the general screening models and the document examination technique was used. In this study, the theses on child neglect and abuse were examined between 2015 and 2019 in Turkey. Data screening engine "child abuse, child neglect, physical abuse, physical abuse, sexual abuse, sexual abuse, emotional abuse, emotional abuse, emotional neglect, child abuse, child neglect, physical abuse, sexual abuse, sexual abuse, sexual abuse, neglect emotional abuse, emotional neglect, Turkey" keywords were written and scanned. 63 thesis matching the criteria of the study were included in the research. The data obtained is presented as numbers and percentage values.

Results: It was found that the most thesis on neglect and abuse were conducted in 2018 (n=23, 36.5%); the majority of the thesis were master's thesis (68.3%); while 82.5% of descriptive studies were created, it was determined that very few studies were conducted in semi-experimental (n=3) and experimental (n=2) designs. In studies, question forms (81.0%) and scales (65.1%) prepared by researchers as data collection tools were used more; (42.9%), where studies were carried out in more "Basic Areas of Health Sciences"; thesis in the field of health were mostly medically weighted; when the group where the studies were carried out, it was observed that the majority of the thesis (n= 38, 60.3%), where adolescents stand out, examined the general types of neglect and abuse together. **Conclusion:** In the study, the issue of child neglect and abuse, which is a priority issue for child nursing in the last five years, was not adequately examined, and that the studies were carried out more than the descriptive studies, the work in experimental design was determined to be done in a very small number. It has been revealed that high levels of evidence to prevent child neglect and abuse should be made.

Keywords: Child, Neglect, Abuse, Nursing.

Atıf için (How to cite): **Küçüköglü S, Karakoç Başar H.** Çocuk İhmal ve İstismarına Türkiye'de Yapılan Lisansüstü Tezler Açısından Bir Bakış. *Atatürk Üniversitesi Kadın Araştırmaları Dergisi*, 2020;2(1):11-18..

GİRİŞ

Dünya Sağlık Örgütü "çocuk ihmal ve istismarını; 18 yaşın altındaki çocukların sağlığını, sağ kalımını, gelişimini veya ilişkilerindeki güven duygusunu olumsuz yönde etkileyen fiziksel/duygusal/cinsel istismar, ihmal ve diğer sömürü türleriyle sonuçlanan kötü davranışlar" olarak açıklamıştır (DSÖ, 2016). Türkiye'de yapılan (2010) çocuk istismarı ve aile içi şiddet konulu araştırmaya göre 7-18 yaş grubu çocuklar arasında fiziksel istismar %43, duygusal istismar %51, cinsel istismar %3 oranında görülmektedir. Ülkemizde çocukluk çağlarında görülen istismar ve ihmal olaylarının yaygınlığına ilişkin çalışmaların sayısının az olduğu ve bunun da belirlemedeki zorluklar ve rapor edilmedeki yetersizlikten kaynaklandığı düşünülmektedir (Bahar, Savaş ve Bahar, 2009). Ebeveynlerin disiplin aracı olarak fiziksel istismarı kullanıyor olması da bildirimleri engellemektedir (Bilge, Taşar, Kılınçoğlu,

Özmen ve Tıraş, 2013; Bektaş ve Öztürk, 2007)

Çocukluk dönemlerinde istismara maruz kalma, özellikle de cinsel istismar yaşama, çocukların ruh sağlığı ve yaşam kalitesini önemli ölçüde etkilemekte ve çocuğa telafisi mümkün olmayan zararlar vermektedir. Cinsel istismar yaşadıktan sonra bu çocukların önemli bir bölümünde psikiyatrik bozukluk geliştiği yapılan çalışmalarda saptanmıştır. Ayrıca fiziksel istismara uğrayan çocukların ebeveynlerinde istismar öyküsü olabildiği görülmüştür (Bilge ve ark., 2013; Altıparmak, Yıldırım, Yardımcı ve Ergin 2013; Demirci, Özmen, Öztop, Özdemir ve Uytun, 2014).

Çocuk ihmal ve istismarının tespit edilmesi ve tanı konulabilmesinde risk altındaki çocukların tanınması çok önemlidir. Bu bağlamda savaş ve göç mağduru çocuklar, evlilik dışı doğan, özel gereksinimi olan, üvey anne/baba ile yaşayan, ebeveyni madde bağımlısı olan, istenmeyen gebelik sonrası

doğan çocuklar ile sosyoekonomik ve eğitim düzeyi düşük ailelerin çocukları risk altındadırlar (Önal, Celbiş, Özdemir ve Özdemir, 2013; Sener, Anci ve Dursun, 2014).

Çocuk istismarının önlenmesinde yapılması gereken müdahalelerin başında bu konu ile ilgili çalışan meslek üyelerinin, toplumun, ailelerin ve çocukların eğitilmesi gelir. İstismarı ilk fark edecek kişiler sağlık profesyonelleridir. Dünya Sağlık Örgütü çocuk ihmal ve istismarının önlenmesinde sağlık çalışanları arasında hemşirelerin önemli bir yeri olduğunu belirtmiştir. Bu doğrultuda; kliniklerde çalışan çocuk hemşirelerinin görevi sadece tedaviyi ve hemşirelik bakım sürecini başlatmak değil istismara uğrayan çocukların hukuksal süreçlerine de yardımcı olmak ve rehabilitasyonlarını desteklemek olmalıdır (Polat, 2007). Çocuk ihmal ve istismarına yönelik yapılan ve yapılacak araştırmalar sağlık profesyonelleri açısından bilgilendirici ve yol gösterici olmaktadır. Son yıllarda Türkiye’de çocuk ihmal ve istismarına yönelik yürütülen araştırmalarda artış olmasına karşın, konunun önemi ve hassasiyeti nedeniyle çok daha fazla akademik çalışmaların yapılmasına gereksinim vardır (Beyazıt, 2015). Bu çalışmada da Türkiye’de yapılmış çocuk ihmal ve istismarı konusunu ele alan son beş yıla ait tezler incelenmiştir. Çalışma sonucunun pediatri hemşirelerine, klinisyenlere ve akademik çalışmalarını yürüten/yürütecek araştırmacılara ışık tutması beklenmektedir.

GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırmanın Amacı: Bu çalışmanın amacı, Türkiye’de yapılmış çocuk ihmal ve istismarı konusunu ele alan son beş yıla ait tezleri bazı parametreler açısından incelemektir.

Araştırmanın Tipi: Araştırma genel tarama modellerinden tekil tarama yöntemi kullanılarak yapılmış ve doküman incelemesi tekniği kullanılmıştır.

Araştırmaya Dahil Edilme Kriterleri

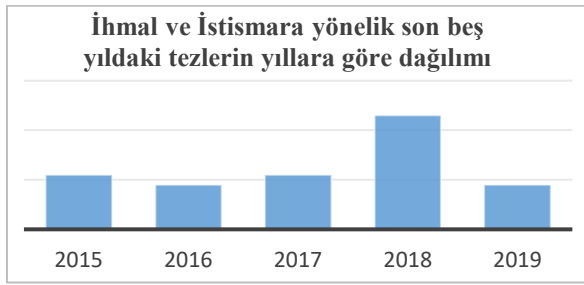
- Tezin tam metnine ulaşabilme,
- Çalışmanın Türkiye’de yürütülmesi,
- 2015-2019 tarihleri arasında yayınlanması,
- Türkçe olarak yazılması

Verilerin Toplanması: Bu çalışmada Türkiye’de 2015-2019 yılları arasında çocuk ihmal ve istismarı konusunda yapılan tezler incelendi. Ulusal tez merkezi veri tarama motoruna “çocuk istismarı, çocuk ihmal, fiziksel istismar, fiziksel ihmal, cinsel istismar, cinsel ihmal, duygusal istismar, duygusal ihmal, child abuse, child neglect, physical abuse, physical neglect, sexual abuse, sexual neglect, emotional abuse, emotional neglect, Turkey” anahtar kelimeleri ayrı ayrı kullanılarak tarama yapıldı ve Ağustos 2019 tarihi itibarıyla 81 teze ulaşıldı. Bu tezlerden çalışma kriterlerine uymayan, yineleyen tezler, tam metni olmayanlar çıkarıldı ve kalan 63 teze çalışmaya dahil edildi.

Verilerin Analizi: Araştırmaya dahil edilen tezler, yıllar içindeki dağılımına, tez türüne (yüksek lisans veya doktora), bakılan ihmal-istismar türüne, yapıldığı alanlara, örneklem grubuna, araştırma türüne, ve kullanılan veri toplama aracına göre analiz edildi. Verilerin istatistiksel analizi SPSS 22 paket programı ile gerçekleştirildi. İncelenen araştırmalara ilişkin verilerin dağılımı frekans ve yüzde olarak sunuldu.

BULGULAR

Çalışmada son beş yıl boyunca ihmal ve istismara yönelik Ulusal tez merkezinde yapılan, çalışmaya alınma kriterlerine uyan tezler incelenmiş olup toplam 63 tez incelemeye alınmıştır. Tezlerin en fazla 2018 yılında yapıldığı (n=23, %36.5), bunu 2015 ve 2017 yıllarının izlediği (n=11, %17.5), en az çalışmaların ise 2016 ve 2019 yılları arasında yapıldığı (n=9, %14.3) belirlenmiştir (Grafik 1).

Grafik 1. Yıllara Göre İhmal ve İstismara Yönelik Yapılan Tezlerin Dağılımı

Çalışmada ihmal ve istismara yönelik son beş yılda yapılan tezlere ait özellikler Tablo 1'de sunulmuştur. Veriler incelendiğinde tezlerin büyük çoğunluğunu yüksek lisans tezlerinin (%68.3) oluşturduğu görülmektedir. Tezlerin %82.5'ini tanımlayıcı çalışmalar oluştururken çok az sayıda çalışmanın yarı deneysel (n=3, %4.8) ve deneysel (n=2, %3.2) tasarımda yapıldığı belirlenmiştir. Yarı deneysel ve deneysel tasarımda gerçekleştirilen çalışmaların hepsinde eğitimsel girişimlerin uygulandığı saptanmıştır. Çalışmalarda veri toplama aracı olarak araştırmacıların hazırladığı soru formlarının (%81.0) ve ölçeklerin (%65.1) daha çok kullanıldığı belirlenmiştir. Konu ile ilgili çalışmaların daha fazla Sağlık Bilimleri Temel Alanı'nda yürütüldüğü (%42.9), sağlık alanında yapılan tezlerin daha çok tıp ağırlıklı yapıldığı, çalışmanın yapıldığı grup incelendiğinde ise ergenlerin öne çıktığı (%34.9), tezlerin önemli bir kısmının sağlık

çalışanlarına yönelik (%19.04) yürütüldüğü görülmektedir (Tablo 1).

Tablo 1. İhmal ve İstismara Yönelik Yapılan Tezlerin Özelliklerinin Dağılımı

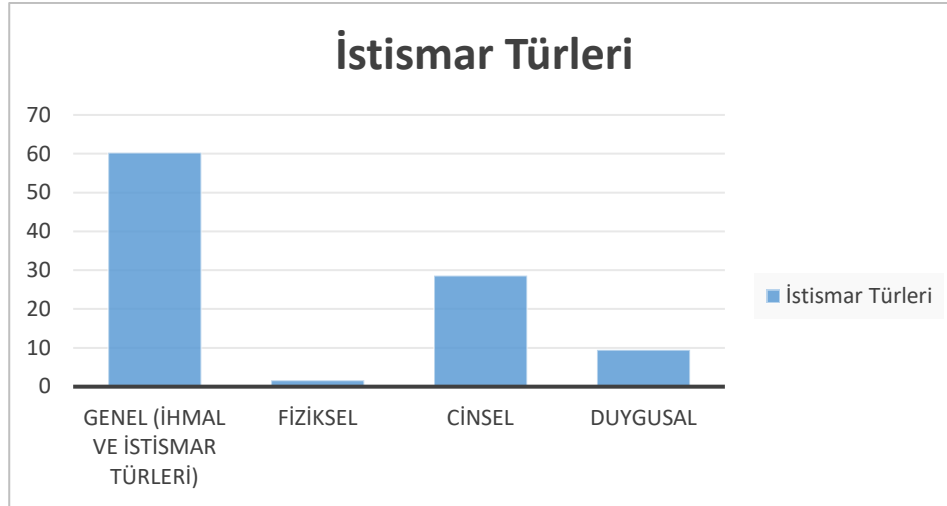
Özellikler	Sayı	%
Tez türü		
Yüksek Lisans	43	68.3
Doktora	5	7.9
Tıpta Uzmanlık	15	23.8
Araştırma Türü		
Tanımlayıcı	52	82.5
Retrospektif/kayıt inceleme	4	6.3
Yarı deneysel	3	4.8
Deneysel	2	3.2
Diğer*	2	3.0
Veri Toplama Araçları**		
Soru formu	51	81.0
Ölçekler	41	65.1
Kayıtlar ve dosyalar	11	17.5
Yapılan Alan		
Sağlık Bilimleri Temel Alanı	27	42.9
Eğitim Bilimleri Temel Alanı	16	25.4
Sosyal Bilimler Temel Alanı	20	31.7
Sağlık Alanında Yapılan Tezler		
Tıp	16	25.4
Hemşirelik	8	12.7
Diğer***	3	4.8
Çalışmanın Yapıldığı Grup**		
0-12 yaş çocuklar	14	22.2
12-18 yaş ergenler	22	34.9
Sağlık çalışanları	12	19.04
Ebeveynler	10	15.9
Üniversite öğrencileri	6	9.5
Öğretmenler	5	7.9
Yetişkinler	10	15.89

*Karma yöntem(nicel +nitel), metodolojik çalışma (ölçek uyarlama)

**Birden fazla seçenek işaretlenmiştir.

*** Sosyal hizmetler anabilim dalı

Çalışma kapsamına alınan tezlerde incelenen ihmal ve istismar türleri araştırıldığında; tezlerin büyük çoğunluğunun (n= 38, %60.3) tüm ihmal ve istismar türlerini birlikte inceledikleri, bunu cinsel (18, %28.6), duygusal (n=6, %9.5) ve fiziksel istismarın (n=1, %1.6) takip ettiği belirlenmiştir.

Grafik 2. Tezlerde İncelen İhmal ve İstismar Türlerinin Dağılımı

TARTIŞMA

Çocuk ihmali ve istismarı konusunda Türkiye’de son beş yıl içinde yapılan lisansüstü tezlerin incelendiği çalışmada, 2018 (n=23) yılı dışında diğer yıllarda benzer sayıda tezlerin yapıldığı görülmüştür (Grafik 1). Benzer şekilde Beyazıt (2015) çocuk ihmali ve istismarı konusunda yapılan tezleri 1998 ile 2015 yılları arasında incelemiş, bu yıllar arasında 2010 yılı (n=15) hariç genellikle diğer yıllarda bir ile altı tezin yıllık yapıldığı görülmüştür. Türkiye’de çocuğa yönelik ihmal ve istismar uygulamalarının geçmişi çok eski olmasına karşın, bu konu ile ilgili yapılan araştırmalar yeni sayılabilecek bir tarihe sahiptir (Çetin, 2008). Son beş yılda kapsamlı sayılabilecek araştırmalar olarak toplam 63 tezin yapılması ülkemizde araştırmacıların nicel anlamda da bu konuya daha fazla eğilmesi gerektiğini göstermiştir. Ayrıca bazı yıllarda araştırma sayılarının belirgin şekilde yükselmesi istismar vakalarının medyada daha fazla yer alması nedeni ile araştırmacıların bu konuya dikkatlerini çekmiş olabilir.

Çalışmaya alınan tezlerin büyük çoğunluğunu yüksek lisans tezleri ve tanımlayıcı çalışmalar oluşturmuştur (Tablo 1). Kanıt düzeyi yüksek olan çalışmalardan

deneysel tasarımda son beş yılda sadece iki tez yapılmıştır. Her iki çalışmada da girişim olarak eğitimsel müdahalelerin tercih edildiği görülmüştür. Beyazıt’ın (2015) Türkiye’deki tezleri 10 yıllık süreçte izlediği çalışmasında da aynı şekilde bu konuda yapılan doktora tezlerinin çok az sayıda yapıldığı belirlenmiştir. Erkan’ın (2018) yaptığı çalışmada ise çocuk ihmali ve istismarına yönelik olarak adli boyutuyla Türkiye’deki tezler incelenmiş, 1989-2016 yılları arasında yapılan konu ile ilgili 160 tezin 109’unun yüksek lisans tezi olduğu belirlenmiştir. Yapılan çalışmaların çoğu tanımlayıcı türde olduğu için sorunun çözümünden ziyade daha çok durum tespiti yapmaktan öteye gidilememektedir. Bu nedenle ülkemizde bu alana yönelik daha fazla ve kapsamlı çalışma yapılması yaşanan sorunun boyutlarını daha açık bir şekilde ortaya koymanın yanında, sorunun çözümü için yapılması gerekli olan çalışmalara da yol gösterici olacaktır.

Çalışmaya alınan tezler incelendiğinde; veri toplama aracı olarak araştırmacıların hazırladığı soru formları ve ölçeklerin daha yaygın olarak kullanıldığı belirlenmiştir (Tablo 1). Beyazıt’ın (2015) yaptığı çalışmada da lisansüstü tezlerde veri toplama aracı olarak çoğunlukla, yurtdışında

geliştirilmiş ve Türkçe'ye uyarlanmış ölçek ve envanterlerin kullanıldığı görülmektedir. Ölçekler yapılan çalışmanın sonuçlarını objektif şekilde ölçmeyi kolaylaştırmasının yanı sıra, elde edilen sonuçları nitelik olarak da belirlenmeye olanak sunar (Tavşancı, 2002). Uyarlaması yapılan ölçekler her ne kadar geçerlik ve güvenilirlik analizleri yapılan güvenilir ölçüm araçları olsalar da, özellikle ülkemizin koşullarına, kültürüne ve sosyal yapısına uygun olarak geliştirilen kapsamlı ölçüm araçlarına da ihtiyaç olduğu düşünülmektedir.

Çalışmaya alınan tezler yürütülme alanlarına göre incelendiğinde çalışmaların daha fazla Sağlık Bilimleri Temel alanında yürütüldüğü, sağlık alanında yapılan tezlerin daha çok tıp ağırlıklı yapıldığı görülmüştür (Tablo 1). Bakır ve Kapucu'nun (2017) konu ile ilgili literatür incelemesi yaptığı çalışmada da, Türkiye'de yürütülen çalışmaların %72.66'sının sağlık profesyonelleri tarafından yapıldığı belirlenmiştir. Çocuk ihmal ve istismarına yönelik yürütülecek çalışmalar ve özellikle çocuğun değerlendirilmesi multidisipliner bir yaklaşım gerektirir (Çelbiş, Özdemir, Kaya, 2011). Bu ekip içinde sosyal hizmet uzmanlarının, çocuk polislerinin, pedagogların, eğitimcilerin, doktor ve çocuk hemşiresinin, hukukçuların, tıp etiği ve adli bilimler uzmanlarının içinde olması başarı oranını artırır (Erkan 2018).

Çalışma kapsamına alınan tezlerdeki örneklem grubu incelendiğinde; daha fazla ergenlerden oluştuğu görülmektedir (Tablo 1). Bakır ve Kapucu'nun (2017) çocuk ihmal ve istismarının Türkiye'de yürütülen çalışmalara yansımalarına yönelik yaptığı literatür incelemesinde, çalışmaların örneklem grubunda %60.93 oranında çocuk ve ergenlerin yer aldığını belirtmiştir. Ergenlik dönemi gelişimsel bir özellik olarak yoğun olarak yetişkin otoritesine karşı

çıkıldığı, bedensel değişikliklerin hızlı geliştiği ve kimlik oluşturma sürecinin oluşturduğu kaygı ile başa çıkılması gereken bir dönem olması nedeniyle çocukların kural dışı davranışlara karşı daha eğilimli olduğu riskli bir dönemdir (Siyez, 2009). İstismar, her yaştaki çocuğun bedensel, ruhsal ve sosyal açıdan sağlığını kısa, orta ve uzun vadede önemli ölçüde olumsuz etkileyen bir durumdur. Özellikle kendisine bakmak ve korumakla sorumlu olan başta ebeveynler tarafından bu tarz muameleye maruz kalmak, çocuk üzerinde derin etkiler bırakan telafisi mümkün olamayan sonuçlar doğurabilir (Topçu, 2009). Riskli bir dönem olan ergenlik üzerinde çalışmaların bu nedenle yoğunlaşmış olması, araştırmacıların bu problem üzerine dikkat çekme ve problemi çözmeye çalışma isteklerinden kaynaklanmış olabilir.

Çalışmaya alınan tezler ihmal ve istismar türleri açısından incelendiğinde, araştırmacıların tez çalışmalarında tek bir istismar türüne yönelme yerine tüm ihmal ve istismar türlerini birlikte incelediği görülmektedir (Grafik 2). Çocuk ihmal ve istismarına yönelik son 10 yıl içinde yapılan 42 sistematik derlemenin incelendiği bir çalışmada da çalışmaların çoğunun (27 derleme) tüm istismar türlerini birlikte ele aldığı belirlenmiştir (Sarı, Ardahan, Öztornacı, 2016). Bakır ve Kapucu'nun (2017) çocuk ihmal ve istismarının Türkiye'de yürütülen çalışmalara yansımalarına yönelik yaptığı literatür incelemesinde, araştırmacıların genellikle tüm ihmal ve istismar türlerini ele aldığını belirtmiştir. Hangi tür olursa olsun ihmal ve istismar, çoklu bireysel, çevresel, sosyal ve psikolojik nedenleri olan bir bozukluktur. Tanılanmasının zorluğu nedeniyle sağlık çalışanlarının bu tür şüpheli bir aile ve çocuk ile ilk karşılaştıklarında yüksek dikkat ve gözlem yapması gerekmektedir. Çünkü

tanılanmamış her bir ihmal ve istismar vakası çocuk için artan morbidite veya mortalite riski demektir (Koc, Oral and Butteris, 2014).

SONUÇ

Çalışmada son beş yılda yapılan tezlerde çocuk hemşireliği için önemli bir konu olan çocuk ihmal ve istismarı konusu incelenmiş olup aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir.

- Çocuk ihmal ve istismarı hemşirelik mesleğinin ana konularından biri olmasına karşın son beş yılda hemşirelik programı kapsamında sadece 8 tane tezin yürütüldüğü,
- Yapılan tezlerin daha fazla tanımlayıcı türde olduğu,

• Kanıt düzeyi yüksek araştırmalar olan yarı deneysel/deneysel tasarımdaki çalışmaların çok az sayıda yapıldığı belirlenmiştir.

Bu sonuçlar doğrultusunda;

- Kapsamlı çalışma fırsatı sunan tez çalışmalarında çocuk ihmal ve istismarı konusuna daha fazla yer verilmesi,
- İhmal ve istismar olaylarına karşı erken müdahale ve önleme programlarına yönelik yapılan yatırım oranının artırılması,
- Kanıt düzeyi yüksek geniş ölçekli çalışmaların yürütülmesi
- Lisansüstü teorik dersler kapsamında “çocuk ihmal ve istismarı” konusuna daha fazla yer verilerek genç araştırmacıların bu konu üzerinde çalışmaya yönlendirilmesi önerilmektedir.

KAYNAKLAR

- Altıparmak, S., Yıldırım, G., Yardımcı, F. & Ergin, D. (2013). Annelerden Alınan Bilgilerle Çocuk İstismarı ve Etkileyen Etkenler. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 14(4), 354-361
- Bahar, G., Savaş, H.A. & Bahar, A. (2009). Çocuk İstismarı ve İhmali: Bir Gözden Geçirme. *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 4(12), 51-65.
- Bakır, E., Kapucu, S. (2017). Çocuk İhmali ve İstismarının Türkiye’de Yapılan Araştırmalara Yansımaları: Bir Literatür İncelemesi. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 4(2), 13-24.
- Bektaş, M. & Öztürk, C. (2007). İzmir’de Bir İlköğretim Okulunda Aile İçi Şiddet Araştırması. *Ege Pediatri Bülteni*, 14(3), 165-169.
- Beyazıt, U. (2015). Çocuk istismarı konusunda Türkiye’de yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi Özel Sayısı*, 1(1), Erişim Adresi <http://dergipark.org.tr/tr/pub/hsbfd/issue/7891/10382>
- Bilge, Y.D., Taşar, M.A., Kılınçoğlu, B., Özmen, S. & Tıraş, Ü. (2013). Alt Sosyoekonomik Düzeye Sahip Anne-Babaların Çocuk İstismarı ve İhmali Hakkındaki Bilgi Düzeyleri, Deneyimleri ve Kullandıkları Disiplin Yöntemleri. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 14(1), 27-35.
- Çelbiş, O., Özdemir, B. & Kaya, A. (2011). Cinsel Saldırıya Uğramış Çocuğun Muayenesi. *Türk Pediatri Arşivi Dergisi*, 46(2), 104-110
- Çetin, F. (2008). *Çocuk ve Ergen Psikiyatrisi Temel Kitabı*. Ankara: Hekimler Yayın Birliği.

Demirci, E.Ö., Özmen, S., Öztop, D.B., Özdemir, Ç. & Uytun, M.Ç. (2014). Çocuk ve Ergen Cinsel İstismar Olgularında İstismar İle İlişkili Sosyo-Demografik Özelliklerin, Ailesel Değişkenlerin ve Ruhsal Bozuklukların Değerlendirilmesi. *Adli Tıp Bülteni*, 19(3),146-153.

Erkan, I. (2018). Türkiye’de Çocuk İstismarı Konusunda Yayımlanan Lisansüstü Tezlerinin Adli Bilimler Açısından Değerlendirilmesi. *Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 9(4), 410-413.

Koc, F., Oral, R., Butteris, R. (2014). Missed Cases Of Multiple Forms Of Child Abuse And Neglect. *International Journal of Psychiatry in Medicine*, 47(2), 131-139.

Önal, S.Ç., Celbiş, O., Özdemir, B. & Özdemir, M.Y. (2013). Çocuk İstismarı. *Türk Nöroşirürji Dergisi*, 23,124-127.

Polat, O. (2007). *Tüm Boyutlarıyla Çocuk İstismarı: Tanımlar*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Sener, M.T., Anci, Y. & Dursun, O.B. (2014). Significance Of Healthy Family Structure in Preventing Child Sexual Abuse: Aprospective Controlled Study. *Medicine Science International Medical Journal*, 3(1),1046-1053.

Siyez, D.M. (2009). *Ergenlerde Problem Davranışlar Okul Temelli Önleme Çalışmaları İle İlgili Uygulama Örnekleri*. Ankara: Pegem Akademi.

Tavşancıl, E. (2002). *Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi*. Ankara: Nobel Yayınevi.

Topçu, S. (2009). *Cinsel İstismar*. Ankara: Phoenix Yayınevi.

UNICEF (2010). Türkiye'de Çocuk İstismarı ve Aile İçi Şiddet Araştırması <https://www.unicef.org/turkey/raporlar/t%C3%BCrkiyede-%C3%A7ocuk-istismari-ve-aile-i%C3%A7i-%C5%9Fiddet-ara%C5%9Ftirmasi-%C3%B6zet-raporu-2010> (Son Erişim: 22.03.2020).

World Health Organization (2016). Child maltreatment. <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/child-maltreatment> (Last accessed: 02.03.2020).